SekswerkExpertise
PLATFORM POSITIEVERBETERING SEKSWERKERS

Verbetering positie van sekswerkers
meer werkplekken, meer keuzevrijheid, betere bescherming

Inleiding

Hieronder geven we een aantal concrete punten waarop de overheid de positie van sekswerkers kan verbeteren. We beperken ons hier tot drie onderwerpen: thuiswerk, opting-in en bestrijding mensenhandel en andere vormen van dwang, uitbuiting en geweld.[1]

Uitgangspunten

- **Sekswerk is werk.** Volwassenen die kiezen om in de prostitutie te werken moeten dat werk onder veilige en vrije omstandigheden kunnen doen, met dezelfde rechten en bescherming als andere burgers. Grondslag vormt het zelfbeschikkingsrecht en het recht op vrije arbeidskeuze.
- **Keuzevrijheid**. Sekswerkers moeten de vrijheid hebben zelf te bepalen of zij bij of voor een derde of voor zichzelf willen werken, thuis of op een andere locatie, alleen of samen met collega's.
- **Gelijke behandeling.** Sekswerkers moeten op dezelfde wijze behandeld te worden als andere zzp'ers. Er moeten aan hen geen andere eisen gesteld worden dan aan andere zzp'ers.
- **Recht op bescherming tegen geweld en discriminatie.** Sekswerkers hebben recht op bescherming tegen geweld, dwang, mensenhandel, uitbuiting en discriminatie, in elke vorm.
- **Vergunningen zijn voor bedrijven**. Het vergunningenstelsel moet zich richten op de regulering en controle van seksbedrijven, niet op controle van sekswerkers.
- **Samenwerkend beleid.** Betrek sekswerkers bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid dat hen aangaat. Zij zijn partner en bondgenoot in het creeeren van een veilige en gezonde sector en kennen de sector als geen ander, inclusief beleidsmakers.[2]
- **Mensenhandel is een misdrijf, sekswerk is werk.** Scheidt deze twee beleidsterreinen en maak hier apart beleid op, zoals dat ook gedaan wordt bij andere sektoren waar misstanden voorkomen.

Gevolgen opheffing bordeelverbod

De opheffing van het bordeelverbod had drie doelen: regulering van de sector, bestrijding van mensenhandel en andere misstanden, en verbetering van de positie van sekswerkers. Die drie doelen hangen samen. Het een kan niet zonder het ander. In de eerste twee doelen is veel geinvesteerd, in het derde doel niet. Integendeel, we zien dat de laatste jaren het beleid steeds repressiever wordt ten koste van de veiligheid, gezondheid, autonomie en welzijn van sekswerkers. Het vertrouwen van sekswerkers in de overheid is afgenomen, versterkt door de coronacrisis. Zij voelen zich opgejaagd en in de steek gelaten door een overheid die ook hen zou moeten beschermen. Waar rechten ontbreken, sekswerkers geen verhaal kunnen halen en het hele klimaat omtrent sekswerk negatief is, worden misbruik en uitbuiting waarschijnlijker en ontsnapping moeilijker.[3]

Na de opheffing van het bordeelverbod is de sector bevroren, zowel wat betreft het aantal vergunde ('legale') werkplekken als de manier waarop de sector is georganiseerd. Dit heeft geleid tot minder keuzevrijheid van sekswerkers, meer afhankelijkheid van exploitanten en meer risico op onwenselijke of onveilige werkomstandigheden.

Sinds 2000:

- is het aantal vergunde werkplaatsen met bijna de helft afgenomen
- heeft het maximum vergunningenbeleid geleid tot een monopoliepositie van exploitanten

---

[1] Meer informatie is ook te vinden in *De Legale Facade. Sekswerkbeleid: hoe kan het anders?*, SoaAids Nederland & Proud (2018), brochure-legale-facade.pdf (prostitutie.nl)

[2] Een goed voorbeeld is het actieonderzoek voor en door sekswerkers in Tilburg 'Sekswerk en Stigma', waarin sekswerkers samen werkten met de gemeente, politie, hulpverleners en andere betrokkenen om een positieve verandering in gang te zetten voor sekswerkers, Sekswerk & Stigma in Tilburg - Het CCV.

[3] Vanwesenbeeck, I., Janssen, M.-L., & Wijers, M. (2019). "Duizenden slachtoffers van seksuele uitbuiting": feit of frame? *Tijdschrift Voor Seksuologie*, *43*(2). Retrieved from https://www.tijdschriftvoorseksuologie.nl/artikelen/online-first/item/823-duizenden-slachtoffers-van-seksuele-uitbuiting-feit-of-frame

- zijn sekswerkers steeds afhankelijker geworden van een slinkend aantal exploitanten
- is het voor sekswerkers onmogelijk geworden om op legale wijze zelfstandig, zonder tussenkomst of bemoeienis van een derde te werken
- zijn vrijwel alle vergunde werkplekken voor straatprostitutie opgeheven
- is vernieuwing binnen de sector geblokkeerd. Denk bijv. aan het gebruik van internet als middel voor sekswerkers om klanten te werven en voor hun veiligheid te zorgen, en de groeiende groep zzp'ers die zonder tussenkomst van een exploitant wil werken
- worden sekswerkers steeds meer als passieve slachtoffers en te controleren objecten gezien i.p.v. als volwassen burgers die eigen keuzes maken en wier zelfbeschikkingsrecht en rechten beschermd moeten worden

Aanbevelingen

1. **Geef sekswerkers de vrijheid hun werk zo in te richten als zij zelf willen: doorbreek de eenzijdige afhankelijkheid van exploitanten, breidt het aantal vergunde bedrijven uit en sta thuiswerk en andere zelfstandige werkvormen toe**
2. **Geef sekswerkers in de besloten prostitutie de keuze of ze als zelfstandige of via opting-in willen werken. Maak werk van de handhaving van het opting-in voorwaardenpakket**
3. **Neem alle vormen van geweld, dwang, misbruik en discriminatie van sekswerkers serieus. Zorg dat sekswerkers veilig naar de politie kunnen zonder angst voor negatieve gevolgen**

Toelichting

1. Geef sekswerkers de vrijheid hun werk zo in te richten als zij zelf willen: doorbreek de eenzijdige afhankelijkheid van exploitanten, breidt het aantal vergunde bedrijven uit en sta thuiswerk en andere zelfstandige werkvormen toe.

Concrete maatregelen

- Sta thuiswerk en andere zelfstandige werkvormen toe op voorwaarde dat er geen sprake is van betrokkenheid van een derde, geen overlast wordt veroorzaakt, de woning/de werkruimte geen van buiten zichtbare kenmerken heeft of passanten aantrekt en niet met het adres wordt geadverteerd
- Sta samenwerking met 1 of 2 collega's toe thuis of in een andere werkruimte, op voorwaarde dat er sprake is van samenwerking op voet van gelijkwaardigheid en er geen vorm van gezagsverhouding is
- Stel zzp'ers niet vergunningplichtig. Aan hen worden géén andere eisen worden gesteld dan aan andere zzp'ers, zoals de thuiskapper of zelfstandige pedicure
- Doorbreek het maxiumumbeleid en de schotten tussen verschillende werkvormen (raam, club/privehuis, escort, straat). Stimuleer en faciliteer eigen bedrijvigheid van sekswerkers, nieuwe initiatieven en nieuwe organisatievormen.

Verbod op thuiswerk

Veel sekswerkers geven er de voorkeur aan om bij of voor een exploitant te werken, maar er is er ook een groeiende groep die dat niet (meer) wil. Zij vinden hun autonomie en privacy belangrijk of willen niet de helft of meer van hun inkomen aan een derde afstaan.[4] Al zouden alle sekswerkers echter bereid zijn voor een exploitant te werken, dan kan dat niet vanwege het tekort aan vergunde werkplekken. Bovendien kunnen bepaalde groepen sekswerkers, zoals trans-, mannelijke of oudere sekswerkers, niet bij de bestaande bedrijven terecht.

Het huidige beleid maakt het vrijwel onmogelijk voor sekswerkers om legaal zonder tussenkomst van een exploitant te werken. De meeste steden verbieden thuiswerk en zelfstandige escort,[5] staan thuiswerk alleen toe als het niet 'bedrijfsmatig' is, of eisen een vergunning die niet verleend wordt. Wat 'bedrijfsmatig' is, is niet duidelijk en kan per gemeente verschillen. Enerzijds wordt gesteld dat als een sekswerker alleen werkt in of vanuit het eigen huis zij/hij niet vergunningplichtig is. Anderzijds worden als crititeria genoemd 'adverteren' en 'het oogmerk om een (aanvulling op het) inkomen te genereren'.[6] Dat betreft al snel alle sekswerkers. Over het

[4] In de besloten prostitutie is een percentageregeling van 50% nog steeds gebruikelijk..
[5] Beter gezegd: zzp'ers die in eigen beheer zonder tussenkomst van een exploitant werken
[6] Zie: CCV - Prostitutie vanuit woningen - Handelingsperspectief (hetccv.nl)

algemeen werken sekswerkers net als andere zzp'ers voor hun brood en zullen zij om klanten te werven moeten adverteren.

Werkt een sekswerker 'bedrijfsmatig' dan moet zij/hij een vergunning hebben en aan dezelfde eisen voldoen als een exploitant, bijvoorbeeld de eis van een vergunning die aan de buitenkant van de woning zichtbaar is. Aanvragen voor een vergunning worden in de lokale krant gepubliceerd met naam en adres. Mocht een zelfstandig sekswerker desondanks een vergunning aanvragen, dan wordt deze zelden of nooit verleend op grond van het maximumbeleid of bestemmingsplan. Ons is geen enkele zelfstandige thuiswerker/escort bekend die als zzp'er een vergunning heeft aangevraagd en gekregen. Ook kunnen sekswerkers geen zelfstandige werkruimte elders huren, alleen of samen met anderen.

Sekswerkers die toch thuis of samen met een collega werken, riskeren boetes, huisuitzetting en gedwongen outing. Bij geweld kunnen zij geen hulp van de politie inroepen zonder het risico hun werk, inkomen of huis kwijt te raken. Dat maakt hen kwetsbaar voor chantage, dwang en andere misstanden, want klanten en kwaadwillenden weten dit natuurlijk ook.

Maak thuiswerk en andere zelfstandige werkvormen mogelijk
Sekswerkers die voor zichzelf, zonder een exploitant, willen werken, moeten dit legaal en veilig kunnen doen. Veel sekswerkers willen bovendien voor hun veiligheid graag samen met 1 of 2 collega's werken, zonder per definitie aan de eigen woning gebonden te zijn. Zij zouden de mogelijkheid moeten hebben om samen met een collega thuis te werken of elders werkruimte te huren, zoals zzp'ers in andere branches dat ook kunnen.

Dit zou sekswerkers de mogelijkheid bieden om hun werk in te richten zoals zij zelf willen, de afhankelijkheid van exploitanten doorbreken en voorkomen dat juist de groep die hecht aan hun zelfstandigheid verdreven wordt naar het ondergrondse circuit. Als voorwaarden kunnen gesteld worden dat geen overlast wordt veroorzaakt, de woning/de werkruimte geen van buiten zichtbare kenmerken heeft of passanten aantrekt en niet met het adres wordt geadverteerd.

Thuiswerk en mensenhandel
Wij weten dat er zorgen zijn dat het toestaan van thuiswerk de deur zou openzetten naar mensenhandel of misbruik van minderjarigen. Maar om hierom alle sekswerkers te verplichten voor een exploitant te werken is het paard achter de wagen spannen. Het drijft een grote groep sekswerkers ondergronds en biedt geen garantie dat hiermee het illegaal exploiteren van slachtoffers van mensenhandel of minderjarigen wordt tegengegaan.

Een van de zorgen van politie en gemeenten is dat bij het toestaan van thuiswerk de politie haar bestuurlijke mogelijkheden tot toezicht en handhaving verliest, omdat zij dan niet meer het criterium 'bedrijfsmatig' kunnen gebruiken als grond om woningen van sekswerkers zonder hun toestemming binnen te treden. Dat is op te lossen door het criterium 'bedrijfsmatig' te vervangen door 'betrokkenheid of bemoeienis van een derde' als grond voor binnentreden.

'Betrokkenheid of bemoeienis van een derde' i.p.v. 'bedrijfsmatig' als criterium voor het toestaan van zelfstandige vormen van sekswerk
Bij toestaan van thuiswerk en andere zelfstandige werkvormen, kan het ongedefinieerde criterium 'bedrijfsmatig' vervangen wordt door een o.i. helder en eenduidig criterium, *in casu* 'betrokkenheid of bemoeienis van een derde'. Zodra er sprake is van bemiddeling, bemoeienis of een vorm van gezag van een derde (d.w.z. een vorm van 'exploitatie') is er sprake van een seksbedrijf en daarmee van een vergunningplicht en dus een bestuurlijke ingang voor binnentreden. Daarnaast blijft vermoeden van minderjarigheid bestaan als criterium voor binnentreden. Ook moeten zelfstandige sekswerkers zich net als andere zzp'ers inschrijven bij de Kamer van Koophandel.

Dit is ook het systeem zoals in Nieuw Zeeland toegepast: zolang 2 tot maximaal 4 sekswerkers op gelijkwaardige voet met elkaar samenwerken, zonder dat de een gezag over de ander uitoefent, is dit zonder nadere regulering toegestaan.

Voordeel is dat thuiswerkers die zelfstandig werken, zonder bemiddeling of bemoeienis van een derde, geen reden meer hebben om bang te zijn voor de politie of bestuurlijke controles.[7] Zij hoeven zich niet meer zo

[7] Volgens de politie zijn controles van thuiswerkers uitsluitend gericht zijn op het signaleren van mensenhandel en niet op het opsporen van

onzichtbaar mogelijk te maken en kunnen veilig hulp van de politie inroepen als er iets aan de hand is. Dat is belangrijke winst.

Maak vernieuwing mogelijk
Denk bijv. aan bedrijfsverzamelgebouwen waar sekswerkers een werkruimte kunnen huren voor de tijdsduur die zij wensen, al dan niet met collega zzp'ers; sta werving via internet toe voor raamwerkers; faciliteer sekswerkers die hun eigen kleinschalige bedrijf met een paar collega's willen beginnen, bijv. met subsidieregelingen voor starters.

2. Geef sekswerkers in de besloten prostitutie de keuze of ze als zelfstandige of met opting-in willen werken. Maak werk van handhaving van het opting-in voorwaardenpakket

Concrete maatregelen
- Geef sekswerkers zelf de keuze of ze via de opting-in willen werken of niet
- Licht sekswerkers actief in over hun rechten onder de opting-in regeling
- Neem naleving van het opting-in voorwaardenpakket als vergunningvoorwaarde op in de APV voor bedrijven die de opting-in gebruiken
- Richt een informatie en -meldpunt in waar sekswerkers, desgewenst anoniem, terecht kunnen met vragen en klachten over de naleving van het voorwaardenpakket[1]
- Schaf vaste percentage regelingen af: neem in de APV en/of het voorwaardenpakket op dat het percentage dat wordt afgedragen aan de exploitant in verhouding moet staan tot de geboden voorzieningen (acquisitie, werkruimte, condooms, handdoeken, schoonmaakservice, etc.)

Wat is de opting-in?
De opting-in is een overeenkomst tussen de belastingdienst en de exploitant, waarbij de exploitant de belasting int van de sekswerker en zich moet houden aan het zgn 'voorwaardenpakket' dat de zelfstandigheid van de sekswerker garandeert. In ruil wordt de exploitant niet aangeslagen als werkgever. Sekswerkers kunnen niet zelf kiezen of ze als zelfstandige of via opting-in willen werken, hebben geen zeggenschap over de voorwaarden, en noch de belastingdienst noch de arbeidsinspectie voelt zich verantwoordelijk voor controle op naleving van de voorwaarden. Daarmee is het voorwaardenpakket een wassen neus.[8]

De opting-in is gunstig voor de belastingdienst (de exploitant int de belasting van de sekswerker), de exploitant (deze wordt niet aangesproken als werkgever met alle bijbehorende kosten en plichten), maar biedt sekswerkers noch de rechten van zelfstandige, noch die van werknemer. Juridisch vallen opting-inners tussen zelfstandig ondernemerschap en werknemerschap in en daarmee tussen wal en schip. Dit is bijv. zichtbaar bij regelingen voor ziekte en zwangerschapsverlof, maar is vooral schrijnend zichtbaar geworden tijdens de corona crisis. Opting-in sekswerkers hadden geen recht op TOZO als zzp-er (want zij kunnen zich niet inschrijven bij de KvK), maar exploitanten hadden ook geen recht op NOW voor de sekswerkers in hun bedrijf (want zij zijn geen werknemers). Veel sekswerkers werden zo gedwongen ondergronds door te werken om eten te kunnen kopen, voor hun kinderen te kunnen zorgen en hun huur te kunnen betalen, ondanks de risico's voor hun gezondheid en die van hun klanten.

Gebrek aan voorlichting over rechten
Veel sekswerkers zijn onvoldoende bekend met hun rechten en de voorwaarden waaraan exploitanten moeten voldoen als zij werken met opting-in. In plaats van alle verantwoordelijkheid voor voorlichting bij de exploitant te leggen, heeft de overheid ook een eigen verantwoordelijkheid om sekswerkers actief voor te lichten over hun rechten, onder meer d.m.v. schriftelijk voorlichtingmateriaal in verschillende talen.[9] Daarnaast kan een concrete

zelfstandig (vanuit) thuis werkende sekswerkers. Dit is echter niet de ervaring van sekswerkers. Dit blijkt uit meldingen bij PROUD en uit verschillende rechtszaken van zelfstandig werkende thuiswerkers die hoge boetes kregen opgelegd en in één geval zelfs een verbod om gedurende zes maanden de eigen woning te betreden.

[8] Voorwaarden zijn o.a. zelf werktijden en prijs kunnen bepalen, klanten en handelingen kunnen weigeren; geen verplichte kleding; geen verplichte bijkomende werkzaamheden; vrijheid om ook elders te werken; het verstrekken van loonstroken. Zie voor meer informatie *Evaluatie opting-in regeling in de besloten prostitutie*, Platform Positieverbetering Prostituees en Vereniging Vrouw en Recht Clara Wichmann, 2014. Evaluatie-Opting-in-Regeling_VVR_Platform-Positieverbetering-Prostituees.pdf (vrouwenrecht.nl)

[9] Daarbij dienen rekenvoorbeelden in het voorlichtingsmateriaal er niet van uit te gaan (zoals in eerder voorlichtingsmateriaal bij de introductie van de regeling) dat de sekswerker standaard 50% van haar (of zijn) verdiensten afdraagt aan de exploitant, waarmee gesuggereerd wordt dat dit onderdeel vormt van het voorwaardenpakket.

stap gezet worden door de inrichting van een informatie- en meldpunt waar sekswerkers, desgewenst anoniem, terecht kunnen met vragen en klachten over de naleving van het voorwaardenpakket. Deze functie wordt ten dele vervuld door het Sekswerk Meld-en Adviespunt (https://www.sekswerk.info/nl/meldenadviespunt; voorheen de Klachtenbalie), maar zij hebben geen bevoegdheid om bijvoorbeeld naleving af te dwingen.

Gebrek aan handhaving voorwaardenpakket
Noch de arbeidsinspectie noch de belastingdienst voelt zich verantwoordelijk voor handhaving. Ons inziens ligt hier een taak voor de belastingdienst. Of sprake is van opting-in, loondienst of zelfstandige arbeid dient immers bepaald te worden aan de hand van de feitelijke omstandigheden, zoals dat ook voor andere arbeidssectoren geldt. Houdt de exploitant zich niet aan het voorwaardenpakket en wordt voldaan aan de voorwaarden voor loondienst (gezagsverhouding, persoonlijke arbeid, tegen betaling), dan dient loondienst te worden aangenomen en de exploitant daarop te worden aangeslagen.

Opname in de APV
Neem opname van naleving van het voorwaardenpakket als vergunningvoorwaarde op in de APV (indien door de exploitant voor opting-in wordt gekozen). Wanneer de voorwaarden niet worden nageleefd, kan dit tot een waarschuwing of boete leiden, maar belangrijker, tot actie van de belastingdienst. Het is opmerkelijk dat dit niet als standaardvoorwaarde in de gemeentelijke vergunningenstelsels/APVs is opgenomen.

Maatregelen dienen te worden gebruikt om de situatie te verbeteren, niet als voorwendsel om een bedrijf te sluiten. Is dat laatste het geval, dan zal geen enkele sekswerker melding doen. Er is immers al een schrijnend tekort aan vergunde werkplekken. [10]

3. Neem alle vormen van geweld, dwang, misbruik en discriminatie van sekswerkers serieus en niet alleen mensenhandel. Zorg dat sekswerkers altijd veilig naar de politie kunnen zonder angst voor negatieve gevolgen.

Concrete maatregelen
- Zorg dat sekswerkers altijd veilig naar de politie kunnen als ze te maken krijgen met dwang of geweld, tegen henzelf of collega's, zonder angst voor verlies van hun werkplek, woning of inkomen, of gedwongen outing
- Waarborg een correcte bejegening van sekswerkers door de politie
- Wees duidelijk dat stoppen met sekswerk geen voorwaarde is om aangifte van mensenhandel of uitbuiting te doen
- Behandel sekswerkers als volwassen burgers en partners in de bestrijding van mensenhandel en andere misstanden. Zij zijn de eersten die belang hebben bij een veilige en schone sector
- Zorg dat exploitanten mensenhandel en uitbuiting kunnen melden zonder angst voor negatieve repercussies.
- Voorkom perverse effecten van maatregelen tegen mensenhandel, zoals toename van de sociale uitsluiting en discriminatie van sekswerkers en versterking van het stigma

Verlaag de drempel voor aangifte
De drempel om aangifte te doen is hoog voor sekswerkers. Onderzoek van SoaAids naar geweld tegen sekswerkers laat bijvoorbeeld zien dat slechts 1 op de 5 van de geïnterviewde sekswerkers die slachtoffer werden van geweld daarvan aangifte deed. Een belangrijke reden hiervoor is dat zij anoniem willen blijven. Ze vrezen dat aangifte doen nadelige gevolgen heeft. Bovendien zijn ze bang dat de politie hen niet serieus neemt of dat het doen van aangifte geen zin heeft. Ze geven aan dat klanten of stalkers ook weten dat een sekswerker niet snel aangifte zal doen.[11]

Een manier om te zorgen dat sekswerkers altijd veilig aangifte kunnen doen is het inbouwen van een 'firewall', d.w.z. het loskoppelen van aangifte en de strafrechtelijke procedure van evt. bestuursrechtelijke, vreemdelingrechtelijke of sociaalrechtelijke gevolgen. Dit is ook in overeenstemming met het Istanbul-verdrag, het verdrag op bestrijden van geweld tegen vrouwen. [12]

[10] Voor sekswerkers kan het riskant zijn een klacht in te dienen wanneer zij er niet zeker van kunnen zijn dat deze desgewenst anoniem wordt afgehandeld. Legale werkplekken zijn immers zeer schaars. Klagen brengt het risico met zich mee de schaarse werkplek te verliezen.
[11] Aidsfonds & Proud (2018), *Sekswerk en geweld in Nederland*. Beschikbaar op: 0058-Rapport-onderzoek-geweld_web.pdf (prostitutie.nl).
[12] Zie bv. Dutch CEDAW-Network (2018), *Joining forces to break the circle of violence against women,* Dutch NGO Shadow Report on the implementation of the CoE Convention on preventing and combatting violence against women and domestic violence (Istanbul Convention).

Waarborg correcte bejegening
Ons bereiken signalen dat de reorganisatie van de politie een negatief effect heeft gehad op de correcte bejegening van sekswerkers en de kennis van de politie van de sector. Besteed hier aandacht aan in de vorm van voorlichting, trainingen of richtlijnen. Train politie en OM samen met sekswerkersorganisaties op kennis van de sector en correcte bejegening van sekswerkers.

Eis niet van sekswerkers dat ze stoppen met sekswerk bij het doen van aangifte van mensenhandel
Wij horen regelmatig dat slachtoffers van mensenhandel moeten stoppen met sekswerk wanneer zij aangifte van mensenhandel/uitbuiting willen doen, of dat aangifte *de facto* leidt tot verlies van werk en inkomen, omdat de APV exploitanten verbiedt te werken met sekswerkers die slachtoffer zijn (geweest) van mensenhandel op straffe van verlies van hun vergunning. In de praktijk betekent dit dat sekswerkers vaak alleen aangifte van mensenhandel/uitbuiting kunnen of willen doen wanneer zij bereid zijn hun werk en inkomen op te geven.

Het gaat hier nadrukkelijk niet om de situatie dat slachtoffers terug gaan naar de uitbuitingssituatie, maar om situaties waarin zij wel in de prostitutie willen (blijven) werken, maar onder vrije omstandigheden.[13] Precies zoals slachtoffers in andere arbeidssectoren wel als schoonmaakster, aspergeplukker of bouwvakker willen (blijven) werken, maar niet onder gedwongen of slavernij-achtige omstandigheden.

Ten overvloede: voor het delict mensenhandel is het strafrechtelijk niet van belang of iemand eerder in de prostitutie (of de bouw, de horeca, het huishouden, etc.) werkte, wist dat zij of hij dat ging doen of dat onder vrije omstandigheden wil blijven doen.

Behandel sekswerkers als volwaardige partners en bondgenoten
Maak gebruik van de kennis van sekswerkers en behandel hen als bondgenoten. Zij weten het beste wat je moet doen om dwang, geweld en uitbuiting in de sector te bestrijden en te voorkomen dat maatregelen ongewenste negatieve neveneffecten hebben op de veiligheid, gezondheid, en toegang tot voorzieningen van sekswerkers. Bovendien hebben zij meer zicht op en toegang tot collega's die mogelijk in een dwangsituatie zitten dan ambtenaren of politie.

Straf exploitanten niet voor het melden van vermoedens van mensenhandel
Exploitanten zijn verplicht om vermoedens van mensenhandel bij de politie te melden. Hebben ze die bij de intake niet gelijk door, worden signalen pas later zichtbaar of voldoen ze niet aan de regels over hoe gemeld moeten worden, dan lopen zij het risico op hoge boetes of (tijdelijke) sluiting. Dit overkwam My Red Light in Amsterdam dat een boete kreeg van 25.000 euro omdat zij te laat zouden hebben gemeld.

Gevolg is dat geen exploitant meer durft te melden vanwege het risico op boetes of sluiting. Veiliger is dan de betrokken sekswerker bij een vermoeden gewoon weg te sturen of bepaalde sekswerkers voor de zekerheid op voorhand geen kamer te verhuren, waardoor mogelijke slachtoffers verder uit het zicht verdwijnen en niet-slachtoffers onterecht een werkplek wordt geweigerd. Dit staat haaks op de doelstelling van (vroege) signalering van mogelijke slachtoffers.

Melden moet je belonen, niet straffen. Verplicht exploitanten te doen wat in hun macht ligt om mensenhandel te voorkomen, maar bestraf ze niet als het toch voorkomt. Ontwerp samen met exploitanten een handelingsprotocol dat reeel is en zowel exploitanten als mogelijke slachtoffers 'binnen boord' houdt.

Voorkom perverse effecten van anti-mensenhandel maatregelen
Veel anti-mensenhandel verhogen het risico op dwang en geweld in plaats van daartegen te beschermen omdat ze:

- sekswerkers de illegaliteit indrukken zodat ze een makkelijke prooi voor kwaadwillenden zijn
- het stigma en de sociale uitsluiting van sekswerkers vergroten
- de toegang tot het recht en de drempel naar de politie verhogen, bijv. uit angst om zelf gestraft te worden.

Zie: https://www.vn-vrouwenverdrag.nl/wp-content/uploads/Dutch-NGO-Shadow-report-Istanbul-Convention_15-dec-2018-DEF.pdf.

[13] Uit onderzoek naar 111 zaken van seksuele uitbuiting uit 2010 blijkt bijvoorbeeld dat in slechts 22% van de tenlasteleggingen (en 16% van de bewezenverklaringen) sprake was van misleiding t.a.v. de aard van de werkzaamheden. In alle andere gevallen ging het om misleiding over de werkomstandigheden. Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012), *Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2010. Een analyse.* Den Haag: Nationaal Rapporteur, p. 57.

De coronacrisis heeft laten zien wat de effecten zijn als sekswerkers gedwongen worden ondergronds te werken. Zo zagen we een toename van geweld tegen sekswerkers door criminelen en klanten die van hun kwetsbare positie gebruik maakten, wetend dat ze toch niet naar de politie durfden te gaan uit angst zelf gestraft te worden.[14]

Stigma, sociale uitsluiting, gebrek aan rechten en illegaliteit maken sekswerkers kwetsbaar voor mensenhandel, uitbuiting, dwang en geweld. Ook het voortdurend hameren op sekswerk als 'criminogene sector' en sekswerkers als slachtoffers maakt mensen meer kwetsbaar. Het heeft tot gevolg dat sekswerkers geen zakelijke bankrekening kunnen afsluiten, geen gebruik van visa of paypal kunnen maken, geweigerd worden voor verzekeringen, geen hypotheek op hun inkomen kunnen afsluiten en vaak extreme huren voor woonruimte moeten betalen. Dat helpt niemand, ook slachtoffers van mensenhandel niet.

Check daarom bij elk beleid en elke maatregel of die geen ongewenste negatieve effecten heeft op de veiligheid, gezondheid en autonomie van sekswerkers. Doe dat samen met sekswerkers.

SekswerkExpertise, 2025

[14] SoaAids Nederland (2021), '*Toenemend geweld tegen sekswerkers in corona-tijd*'.